

*А. О. Гнітій,
студент V курсу 2 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ У ВИДІ ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ

Останніми роками Україна взяла курс на гуманізацію кримінальних покарань та адаптацію правового статусу засудженого до європейських стандартів. Цей процес має відбиватися у практичній, насамперед, судовій діяльності. Суди повинні застосувати покарання, пов'язані з обмеженням особистої свободи осіб, лише як виключний засіб, коли, враховуючи тяжкість злочину, умови, у яких він вчинявся, та особу злочинця, недоречно і не виправдано застосовувати інший, більш м'який вид покарання, оскільки не буде досягнуто мети кримінального покарання – кари, не говорячи вже про виправлення. У таких умовах слід очікувати все більшого застосування судами альтернативних позбавленню волі видів покарань, таких як штраф, виправні роботи, громадські роботи тощо. З погляду на це необхідно розглянути особливості та проблемні питання застосування й виконання такого виду кримінальних покарань, як громадські роботи.

Відповідно до ч. 1 ст. 56 КК України громадські роботи полягають у виконанні засудженим у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування [1]. Виходячи з цього визначення можна з'ясувати каральний вплив даного виду покарань на засуджену особу, який проявлятиметься в такому: 1) наявність судимості, що в подальшому може відіграти роль при працевлаштуванні на деякі державні посади; 2) суспільний осуд; 3) безоплатність праці засудженого, що повинна бути спрямована на формування у засудженого поважного ставлення до суспільства та суспільних інтересів, тобто така праця приносить користь не конкретним особам чи установам, що потерпіли від злочину, а всьому суспільству [6, с. 251–252]; 4) примусовий характер праці, що полягає в тому, що особа не має права обирати роботу, яку вона бажає та місце, де буде працювати. Вид таких робіт визначає саме орган місцевого самоврядування. І тут виникає питання про те, якої форми власності повинно бути підприємство, де засуджений відбуватиме покарання. О. В. Ткачова зазначає, що громадські роботи можуть відбуватися на об'єктах будь-якої форми

власності [5, с. 115]. Однак слід зауважити, що пріоритет в даному разі необхідно надавати об'єктам, що знаходяться на балансі держави або громади. Як зазначає І. А. Клепицький, неприпустимо відбувати покарання у виді громадських робіт на комерційних підприємствах і використовувати працю засуджених до цього покарання в діяльності, спрямованій на отримання прибутку від реалізації продукції (товарів, послуг) [3, с. 74]; 5) обмеження вільного часу засудженого, оскільки громадські роботи відбуваються у вільний від роботи чи навчання час; 6) час відбування розглядуваного виду покарання не зараховується до трудового стажу, що в подальшому є підставою для призначення пенсії. З огляду на це виникає запитання, чи можуть призначитися громадські роботи особі, яка не має постійного місця роботи чи навчання. Аргументовану відповідь, яка, на нашу думку, є правильною, дає О. В. Ткачова. Вчена наголошує, що призначати такий вид покарання можливо [5, с. 102].

Отже, головна каральна спрямованість громадських робіт реалізується через працю, проте не всі науковці із цим погоджуються. Існують думки, що праця взагалі не має карального впливу, інші дослідники зазначають, що праця не лише карає, а й виховує. На підтвердження останнього вчені вказують, що не можна виправити особу, не залучивши її до суспільно корисної праці [4, с. 84]. Вважаємо справедливою думку про те, що праця несе лише каральний вплив на злочинця, оскільки досягти виховного впливу майже неможливо. Зазначимо критерії, яким має відповідати трудова діяльність: 1) праця повинна бути продуктивною і мати об'єктивні показники, які визначатимуть її якісну сторону; 2) перед будь-яким засудженим повинні ставитися конкретні норми виробітку, які повинні відповідати принципу здійсності і передбачати інтенсивну працю без простоїв упродовж усього часу відбування покарання; 3) робота має, як правило, непрестижний характер і пов'язана зі значним фізичним навантаженням, хоча й виключає перебування засудженого на шкідливому виробництві або в умовах ризику для його життя та здоров'я; 4) громадські роботи мають публічний характер [5, с. 111].

Оскільки громадські роботи пов'язані із здійсненням трудової діяльності, то зрозуміло, що такий вид покарання не може призначатися особам, визнаним інвалідами першої або другої групи, вагітним жінкам, особам, які досягли пенсійного віку (ч. 3 ст. 56 КК України) [1]. У зв'язку із специфікою служби громадські роботи не призначаються військовослужбовцям строкової служби (ч. 3 ст. 56 КК України) [1].

Розглядаючи порядок відбуття покарання у виді громадських робіт засудженими особами, необхідно звернути увагу на декілька ключових моментів. Так, у п. 5.1 Інструкції про порядок виконання покарань, не

пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань, затвердженої наказом Державного департаменту України з питань виконання покарань та МВС України від 19.12.2003 р. № 270/1560 [2], не вказується, що після отримання вироку суду засуджена особа викликається до інспекції негайно або протягом якогось певного часу. Це може породжувати затягування звернення до виконання вироку суду з боку працівників кримінально-виконавчої інспекції. Тож вбачається за доцільне врегулювати зазначену проблему, встановивши конкретний строк.

Ще одне суперечливе питання пов'язане з періодичністю явки засудженого до кримінально-виконавчої інспекції (далі – КВІ) на реєстрацію, яка може бути від одного до чотирьох разів на місяць, що залежить від злочину, за який його засуджено, ставлення засудженої особи до відбування покарання та праці. Однак чинним кримінально-виконавчим законодавством не встановлено можливість змінювати таку періодичність, що може викликати проблеми в тому разі, коли спочатку особі призначають чотири рази на місяць з'являтися до КВІ для реєстрації, а потім вона доведе сумлінною працею, що достатньо і одного разу на місяць. Також може виникнути питання, чи може особа бути зайнятою на громадських роботах більше чотирьох годин у день, наприклад, у період відпустки. Виходячи з положень норм кримінально-виконавчого законодавства, відповідь є однозначною – не може. Це положення обґрунтувала О. В. Ткачова, вказавши, що покарання за часом має бути тривалішим для досягнення певного впливу на засудженого і тих цілей, які пов'язані з його застосуванням. Таким чином, вихід із подібної ситуації не повинен залежати від бажання й розсуду самого засудженого [5, с. 126].

Насамкінець необхідно зазначити, що процедура застосування та виконання покарань у виді громадських робіт потребує вдосконалення в деяких положеннях. Це стосується, зокрема, проходження попереднього медичного огляду за рахунок державних коштів стосовно наявності в засудженої особи хвороби, яка є небезпечною для оточуючих або перешкоджатиме виконувати певні види робіт [6, с. 257].

С п и с о к л і т е р а т у р и

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>.
2. Про затвердження Інструкції про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань [Електронний ресурс] : наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань та Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2003 р. № 270/1560. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0016-04/page>.
3. Клепицкий И. Преступление, административное правонарушение и наказание в России в свете Европейской конвенции о правах человека / И. Клепицкий // Государство и право. – 2000. – № 3. – С. 65–74.
4. Мелентьев М. П. Функции советского исправительно-трудового права: учеб. пособие / М. П. Мелентьев. – Рязань, 1984. – С. 34.
5. Ткачова О. В. Виконання покарань у виді виправних і громадських робіт / О. В. Ткачова. – Харків: Право, 2010. – 192 с.
6. Ткачова О. Зміст та основні риси громадських робіт / О. Ткачова // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 3 (42). – С. 250–258.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.